

KAMU BANKALARININ ÖZELLEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN YENİDEN YAPILANMA SÜRECİNDE YAŞANAN HANDİKAPLAR

Canan ODABAŞ
Avukat

25 Kasım 2000 tarih, 24241 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kamu bankalarının özelleştirilme sürecinde yeniden yapılandırılmasına ilişkin 4603 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun" kabul edilme aşamasında yoğun tartışmalara konu olmuştu. Böyle önemli bir değişim sürecinin çok sağlam bir hukuki zemine dayandırılması gerekiyordu. Ancak kabul edilen yasa, çok genel düzenlemeler getirerek, ciddi anlamda hukuki boşluklara neden olmuştur.

Söz konusu yasanın temel özelliklerine bakıldığında, kamu bankalarının yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren anonim şirket statüsüne geçmesi ve artık 4389 sayılı Bankalar Kanunu'na tabi olması en önemli değişikliklerdir. Bundan sonra kamu bankalarının özel banka hükümleri çerçevesinde faaliyet göstermesi esas olmakla birlikte; kamu bankaları çalışanları hakkında aylık, özlük ve emeklilikleri yönünden tabi oldukları mevzuatın uygulanmasına devam edileceği hükme bağlanmıştır. Bu personelden, uygun görülenlerin, istekleri halinde emeklilik statüleri devam etmek üzere özel hukuk hükümlerine göre çalıştırılabilecekleri de öngörülmüştür. Bundan amaçlanan, yeniden yapılandırma sürecinde personelin mevcut durumunun devam etmesi asıl olmakla birlikte, özel hukuk çerçevesinde çalışmayı isteyen personelden uygun görülenlerin bu statüde çalıştırılabilmesine olanak sağlamaktır.

Yasanın yürürlük süresinin ise, yeniden yapılandırma ve hisse satış işlemlerinin kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde tamamlanacağı ve bu sürenin bir defaya mahsus olmak üzere Bakanlar Kurulu kararıyla yarısı kadar uzatılabileceği belirtilmek suretiyle, en fazla dört buçuk yıl olduğu ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, yasanın en belirgin özelliklerinden biri, kamu bankalarının etkin, verimli ve özerk bir şekilde çalışmalarının sağlanması amacıyla yeniden yapılandırılmasına ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulu'nca belirlenebileceğinin öngörülmesidir.

Anılan yasanın yürürlüğe girmesiyle, kamu bankalarının mevcut yapılarının belirtilen esaslar doğrultusunda en rasyonel şekilde yeniden düzenlenmesi için çalışmalar başlatılmakla birlikte; Şubat Krizi'nin yaşanmasıyla, haksız bir şekilde krizin belirleyici etkenlerinin başında kamu bankalarının görev zararları gösterilerek, kamu bankalarının bir an önce tasfiyesi süreci başlatıldı. IMF'ye verilen ek niyet mektubunda, kamu bankalarının özelleştirmeye hazırlık sürecinin Mayıs ayı sonuna kadar tamamlanması taahhüt edildi.

Bu yaklaşım doğrultusunda önce, üç kamu bankası (Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası ve Emlak Bankası) için ortak bir Yönetim Kurulu atandı ve Yönetim Kurulu üyeleri yeniden yapılanma sürecinde tam yetkili kılındı. Oysa ki, 4603 sayılı Kanun, bu süreçle Bakanlar Kurulu'nun yetkili olduğunu gayet açık bir şekilde ifade etmiştir.

Yeniden yapılandırma işlemleri, sınırları belli olmayan, son derece geniş bir yelpazede düşünülebilecek faaliyetleri içinde barındırabilir. Böylesi geniş kapsamda, ülkenin temel dokusu ile binlerce insanın birebir yaşamını ilgilendiren bir sürecin kanunlarla çerçevesi belirlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme bile, hukuk tekniği ile bağdaşabilmekle birlikte, Bakanlar Kurulu'nun bu yetkisini ortak Yönetim Kurulu'na devretmesi, Anayasa'nın 8. maddesinde yer alan "Yürütme yetkisi ve görevi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafın-

dan kullanılır ve yerine getirilir" hükmüne aykırılık teşkil etmektedir. Bir Yönetim Kurulu'nun, yasa koyucunun ve nihayetinde Bakanlar Kurulu'nun üzerine çıkarak, yeniden yapılandırma adı altında onlara ait yetkiyi tek başına kullanması hukuksal bakımdan sorunlu bir yaklaşımdır.

4603 sayılı Kanun, yeniden yapılandırma sürecini en fazla dört buçuk yıl olarak belirlediği ve bu süreçte Anayasa'nın amir hükmü gereğince yasa ile düzenlenmesi gereken alanlar Bakanlar Kurulu'nun yetkisine bırakıldığı halde, bu işleyiş, bile yeterince hızlı bulunmamış olmalı ki, Bakanlar Kurulu kendi yetkisini, atadığı ortak yönetim kuruluna devretmiştir.

Diğer taraftan yeniden yapılandırma sürecinde, kamu bankalarının etkin, verimli ve özerk bir işleyişe sahip olmaları için gerekli çalışmaların yapılması amaç olmalıyken, özelleştirmeye hazırlık süreci şube kapatma ve personel azaltılması noktasına indirgenmiştir.